

A SANT MAGÍ, ESTEM PER ORGUES

Ramon Gené Capdevila

“*No estar per orgues*” és una expressió popular l’etimologia de la qual prové del mot llatí *organum*, i aquest, al seu torn, del grec *órganon*, que significa “*eina, instrument*”, i que derivaria d’*érgon* “*acció, obra*”.

“*No estar per orgues*” equival a desentendre’s d’una cosa, no voler-se embolicar en un afer, no estar d’humor, no tenir temps per a bromes o coses insubstancials o que no interessin. Altres expressions sinònimes són *no estar per solfes -altra vegada la música, com si aquesta no fos important per a la vida de les persones-*, *no estar per comèdies, no estar per romanços -composicions poètiques característiques de la tradició oral amb origen en la cançó de gesta-*, *no estar per històries, no estar per contemplacions -observació atenta i tranquil·la de la realitat, com a forma de pregària o amb transcendència espiritual-*, *no estar per brocs, no estar per camàndules -explicacions inoportunes, que no treuen cap a res-*, o *no estar per punyetes -ai, les bocamànigues brodades de les togues dels jutges!!!-*.

Aquesta reflexió bé a tomb perquè a

Cervera, que gairebé sempre està a l’altura en matèria de cultura, s’ha endegat enguany una campanya per promoure la construcció d’un nou orgue de tubs per a l’església de Santa Maria de Cervera a fi de poder acompanyar els actes litúrgics i organitzar concerts i audicions musicals amb aquest excepcional instrument -el “*rei dels instruments*” que deia Mozart-

La proposta pretén col·locar el nou orgue a l’espai de damunt de la porta principal que va aixoplugar fins l’any 1974 el nombrós cor i orquestra de les Completes, el construirà l’orguener italià Salvatore Pronesti, reconegut internacionalment tant en la fabricació d’orgues nous com de reparació d’orgues històrics, i que porta el manteniment dels orgues de diverses basíliques vaticanes, disposarà, segons el projecte presentat, de 36 registres, ampliables, i un total de 1.316 tubs, accionats per dos teclats i pedal fet que permetrà interpretar qualsevol tipus de música per a orgue i té un pressupost de 200.000.-€, que es pretén assolir amb la donació inicial rebuda d’un benefactor i la participació d’administracions, institucions, empreses, famílies i particulars en la campanya de

mecenatge endegada.

Però aquest no serà pas el primer orgue del temple. Segons la documentació històrica conservada a l'Arxiu Comarcal de la Segarra -i que la Dra. Mª Teresa Salat ens va fer conèixer en l'exposició de presentació del projecte que tingué lloc a Santa Maria el 19 de febrer-, tan aviat com es va alçar el temple gòtic de Santa Maria, un dels més interessants de les terres catalanes, ja es va disposar d'un orgue gran i fix a la capella de Sant Esteve, darrera el presbiteri. Fou a partir de l'any 1408, mentre que l'església no es va donar per acabada fins a l'any 1488.

Així mateix, es van adquirir diverses orgues mòbils o portàtils, que s'utilitzaven per acompanyar el cor, situat a la nau central, semblantment a la Catedral de Barcelona, així com en les processons, en particular la del Corpus. Aquests orgues es situaven al costat del cor, a la "*la capella dels orgues*", damunt de la porta de Sant Martí.

Al llarg dels segles s'anà succeint la construcció d'orgues, intentant restaurar els vells o adquirint-ne de nous fins que l'any 1784 van caure dos grans blocs de pedra des de la volta i el 1821 es va restaurar l'església amb un allargament de la nau i una altra façana als peus. Llavors, el cor es va situar a redós de l'altar major i l'orgue a la capella esquerra del creuer, on es va mantenir intacte fins el 1938, moment en que fou cremat l'últim orgue de Santa Maria.

I com que el tema ve a tomb, volia parar esment en que, com apuntava el

Dr. Llobet Portella,¹ la festa de Sant Magí s'instauraria a Cervera, no només per influx dels dominics sinó, especialment, a partir de la fundació, l'any 1743, pel reverend Magí Perelló, d'unes Maitines, missa cantada i missa resada a celebrar el 19 d'agost de cada any després de la seva mort, la qual cosa es dugué a terme a partir de l'any 1760. La missa cantada es celebrava a l'altar major de l'església de Santa Maria, on es situava una imatge del Sant de la Brufaganya, s'anunciava, òbviament, amb el corresponent toc de campanes, comptava amb l'assistència de tota la comunitat de preveres i era acompanyada amb l'orgue. Per això deïem que a Sant Magí, estem per orgues.

Quedava la incògnita de perquè, com i quan es produí el canvi de lloc de la celebració de la festa, i el Dr. Llobet Portella apuntava a si la festa, en algun moment, s'hauria pogut trobar en decadència i els veïns del barri haurien impulsar la seva revitalització i la capella actual de la placeta, jo m'atreveixo a apuntar una altra hipòtesis, que la capella de Sant Magí

¹ LLOBET PORTELLA, Josep M^a, "*L'origen de la festa cerverina de Sant Magí*" a *Quaderns Barri de Sant Magí*, núm. 13; Cervera, 2003, pàg. 25-28 i LLOBET PORTELLA, Josep M^a, "*La celebració de la festa de Sant Magí a l'església de Santa Maria de Cervera (1774-1785)*" a *Quaderns Barri de Sant Magí*, núm. 30; Cervera, 2020, pàg. 71-72. Sobre el mateix tema de la fundació de la festa de Sant Magí a Cervera, si bé al Convent dels Dominics en comptes de l'església parroquial, vegeu SALSENCH OLLÉ, Mercè "*Fundació de la festa de Sant Magí a Cervera (1743)*" a *Quaderns Barri de Sant Magí*, núm. 30; Cervera, 2020, pàg. 60-61.

de Cervera és edificada per la devoció d'un barri que no es volgué perdre la celebració de la festa el període que Santa Maria estava essent arranjada. I és que a vegades, també la providència divina es val d'aquestes circumstàncies.

En efecte, essent tant destacada la devoció a Sant Magí a partir de 1760, moment en que comencen i segurament també per l'impuls creixent dels dominics, atenent a que no es pogué celebrar la seva festa a Santa Maria relativament poc temps després d'iniciar-se la referida devoció, a partir -a causa dels blocs de pedra caiguts el 1784 de la volta i el risc que suposava-, l'any 1786 els veïns demanaren a la Paeria de Cervera que se'ls concedís un terreny en el pati del portal de la Vall per a edificar-hi la capella del Sant, el 1787 el Bisbe de Solsona els donà el permís per edificar-la, essent concedit i posant-se la primera pedra aquell mateix any i el 19 d'agost de 1790, dia de la festa, es beneí la nova església, ja acabada.² Així doncs, mentre les obres de Santa Maria s'allargaren en el temps, la capella de Sant Magí es bastí en un temps rècord.

Si Déu vol, el nou orgue de Santa Maria de Cervera s'estrenarà d'aquí a tres anys, el 2026, en que s'escaurà el Mil·lenari de la nostra ciutat, i estem segurs que ho aconseguirem perquè la gent de Cervera té "un cor com un orgue".³ Perme-

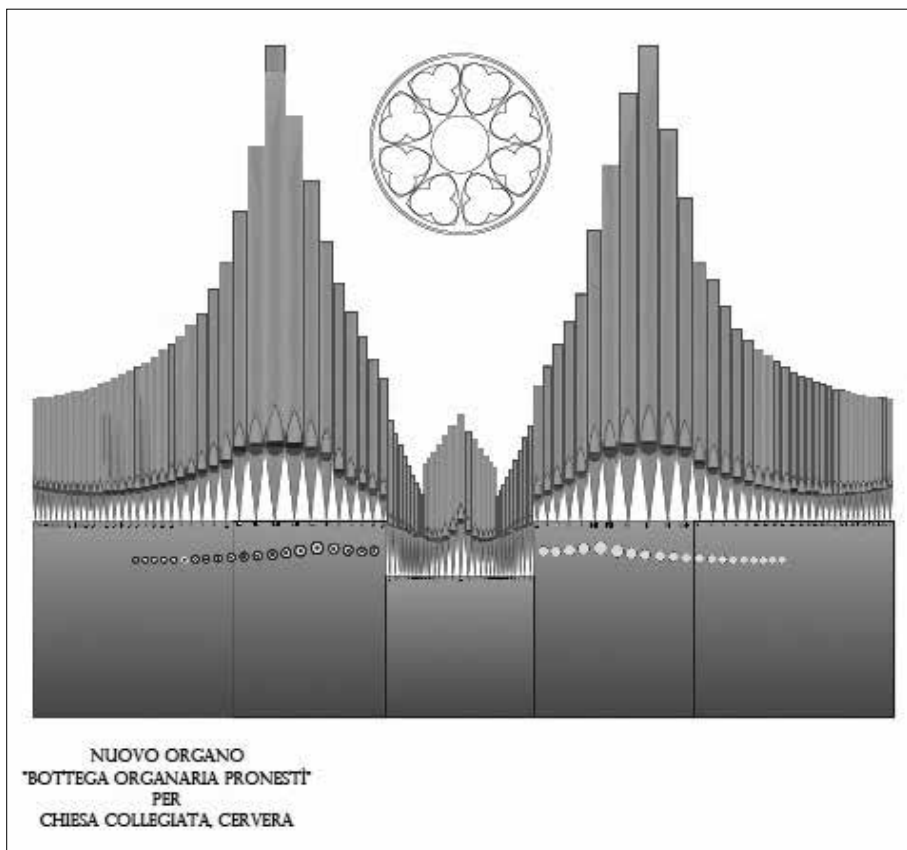
teu-me suggerir que, en aquest ambient, joiós i festiu, abusant de les llibertats d'orgue,⁴ ens puguem prendre la llicència d'interpretar també, entre d'altres peces, una popular havanera que acompanya uns estimats ruquets que, cada any, donen el tomb pels nostres carrers repartint l'aigua miraculosa de la Brufaganya. Felix Sant Magí!!!

bon cor, molts bons sentiments, que és molt bona persona.

⁴ Es coneix com a "llibertats d'orgue" la possibilitat que tenien els organistes per tocar les melodies profanes populars que volguessin durant la nit de Nadal. Sobre les llibertats d'orgue més properes al nostre territori, resulten molt interessants els treballs VILARRÚBIAS CUADRAS, Daniel "Les llibertats d'orgue a la Segarra històrica: Prats de Rei, Calaf, Guissona" a Sikarra. Revista de l'Espitllera Fòrum d'Estudis Segarrencs, 2022, Núm. 2, pàg. 44-66 i FONTELLES RAMONET, Albert "Les llibertats d'orgue a la catedral de Solsona", a Taüll, 2015, pàg. 21-25.

² Sobre la construcció de la capella i els que ho feren possible vegeu SALSENCH OLLÉ, Mercè "Els cerverins devots fundadors de la capella de Sant Magí de Cervera, 1790" a Quaderns Barri de Sant Magí, núm. 32; Cervera, 2022, pàg. 53-55.

³ Expressió que s'empra per a dir que algú té molt

Esquema de l'orgue de la Pàrroquia